

SZÉCSÉNYI Krisztina

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Budapest
krisztinaszecsenyi89@gmail.com

KÖZÉPISKOLÁSOK NYELVJÁRÁSI ATTITÚDJE HATÁRON INNEN ÉS TÚL

Secondary School Students' Attitude to Dialects
From Both Sides of The Border

Stav srednjoškolaca prema dijalektima
u zemlji matici i u rasejanju

A Kárpát-medencei magyarság nyelvjárási attitúdjére köztudottan jellemző a nyelvjárások stigmatizáltsága, ám a dialektusok visszaszorulásának ellenére a nyelvhasználók többsége ma is nyelvjárásban beszél. A Vajdaságban rendkívül fontos a nyelvjárási attitúd szempontja, hiszen a nyelvjárásvesztés a nyelvvesztéssel lenne egyenlő. Egyértelműen bizonyított tény, hogy a pozitív nyelvi attitúd kulcsfontosságú szerepet játszik a kisebbségi nyelv megőrzésében. A dolgozat 15 és 18 év közötti anyaországi, valamint kisebbségben élő középiskolások nyelvjárási attitúdjét kutatja. A kérdőíves módszerrel összegyűjtött válaszokat több szempont alapján tanulmányozzuk, figyelembe véve a válaszadók nemét, életkorát és a szülők iskolai végzettségét. Mindemellett – a nyitott típusú kérdéseknek köszönhetően – megismerhetjük az anyaországi és a szerbiai középiskolások vélekedését a nyelvjárásokról. A jelen munka célja összevetni az anyaországi és a határon túl élő középiskolások nyelvjárásokkal szemben kialakult attitúdjét, valamint felmérni ismereteiket a magyar dialektusokról.

Kulcsszavak: nyelvjárási attitúd, nyelvjárás, középiskolások

Bevezetés

A nyelvek nem egységesek, változatokban élnek. Egy-egy ilyen nyelvváltozat lehet általánosan elfogadott, de léteznek olyan nyelvváltozatok is, amelyeket a társadalom csak egy szűkebb rétege használ, ezért a társadalmi megítélésük is különböző. Ez utóbbi csoportba tartoznak többek között a nyelvjárások is.

Magyar nyelvterületen a nyelvjárások stigmatizáltsága még ma is nagyfokú, a dialektusokkal kapcsolatosan számos tévhit él, alacsonyabb rendű nyelvváltozatoknak tartják a köznyelvvél szemben. Kiss Jenő szerint ennek két oka van. Az egyik, hogy a nyelvjárást beszélő földművelő réteggel, valamint beszélt nyelvjáráásával szemben a közelmúltig negatív attitűd élt a köztudatban. A másik ok a dialektusok stigmatizáltságára, az iskolai oktatás korábbi nyelvjárás-ellenességére vezethető vissza (Kiss 2008).

Kiss Jenő nyomán a magyar nyelvjárások és a köznyelv viszonyát tekintve négy szakaszt különíthetünk el: a *semleges-távolságtartó* viszonyulás a XIX–XX. század fordulójáig tartott, amikor a falvakban is megjelent a beszélt köznyelv, valamint az iskolai oktatásban az irodalmi nyelv. A nyelvjárást beszélők felismerték ugyan, hogy az említett nyelvváltozatok különböznek a köznyelvtől, de semleges álláspontot alakítottak ki, és nem tekintették helytelenek. A két világháború között már érezhetővé vált a köznyelv és a nyelvjárás szembenállása, ezt nevezzük *ellenszenvező-védekező* viszonyulásnak. A nyelvjárási beszélők is elutasították a köznyelvet, ahogyan a köznyelvi beszélők is elítélték a dialektusban beszélő társaikat. Ebben a szakaszban egyértelművé vált a köznyelv térhódítása. A XX. század 50-es éveire tehető a nyelvjárások negatív megítélése, azaz stigmatizációja. A nyelvjárást beszélők szégyellték és kerülték a nyelvjárás használatát. Ennek a *szégyenlő-önfeladó nyelvi attitűd*nek gazdasági okai voltak. A földművesektől elvették a termőföldjüket, így a vidéki lakosság városokba vándorolt, melynek következtében igyekeztek megtagadni nyelvjárásukat. A XX. század 90-es éveitől kezdve a *kiegyensúlyozó-funkcióelkülönítő nyelvhasználói attitűd* dominál. A nyelvjárást beszélők kettősnyelvűvé váltak, és ma már beszédhelyzettől függően beszélnek a magyar nyelv említett változatait (Kiss 2001, 219–222).

A nyelvjárások kisebbségben, a Vajdaságban

A Vajdaságban a magyar nyelv használatát biztosító nyelvhasználati szinterek zsugorodásáról beszélhetünk. A köznyelv használata tehát ebben a térségben formális beszédhelyzetben igen ritka, melynek köszönhetően a nyelvjárások is jobban megőrződtek, mint Magyarországon. „Az anyanyelvi formális beszédhelyzetek kisebbségi körülmények közötti korlátozottsága ugyanis a partnercentrikus nyelvhasználatnak, azaz a nyelvjárás-használatnak kedvez” (Kovács Rác 2013, 3). A nyelvjárások meghatározó szerepet töltenek be a kisebbség életében, mely azt is jelenti, hogy a nyelvjárásvesztés a Vajdaságban

a nyelvvesztéssel lenne egyenlő. Ennek ismeretében szükséges vizsgálni a kisebbség nyelvjárási attitűdjét.

Az attitűd és a nyelvi attitűd

A nyelvjárás megőrzésében fontos szerepet játszik a nyelvjárási beszélő viszonyulása, azaz attitűdje az általa beszélt nyelvváltozathoz. Az attitűd elsősorban a lélektan alapfogalma. Általános értelemben magatartást, viselkedést, viszonyulást jelent. A szociolingvisztikai kutatások térhódításával vált ismertté a terminus. Pap László meghatározása szerint: „A nyelvi attitűd egy-egy nyelvvél, illetve nyelvjárással szemben kialakult értékelő jellegű vélemény” (idézi Borbély 2006). Az emberi magatartás részét képezi a nyelvi viselkedés is, ezért beszélhetünk nyelvi attitűdről is. Alapjában véve kétféle nyelvi attitűd létezik: pozitív és negatív. A pozitív attitűdöt társadalmi elfogadás jellemzi, míg a negatív ennek ellentétéként nyilvánul meg. A nyelvi attitűd vizsgálata elengedhetetlen, hiszen nagymértékben befolyásolja a nyelvhasználatot.

Magyar nyelvterületen egyedül a köznyelvnek van presztízse, ez az a nyelvváltozat, amely tekintélyt élvez. A nyelvjárások visszaszorulásának oka is ebben keresendő. A nyelvjárási beszélők attól tartva, hogy megbélyegzik őket, bizonyos beszédhelyzetekben kerülnek nyelvjárásuk használatát. Empirikus adatok hiányában nem állítható, hogy a kisebbségben élő magyarság körében kizárólag a köznyelv lenne az a nyelvváltozat, melyet előnyben részesítenek (Sándor 2001, 87). Sándor Anna középiskolásokat kérdezett meg, Kiss Jenő első éves magyar szakos egyetemi és főiskolai hallgatók körében folytatott attitűdkutatást.

A továbbiakban szegedi és zentai középiskolások körében végzett kérdőíves felmérés eredményeinek egy részletét mutatjuk be, melyet 2014 májusa és júniusa között gyűjtöttünk. A szegedi Kőrösy József Gazdasági Szakképző Iskolában 187 tanuló töltötte ki a kérdőívet, a zentai Közgazdasági és Kereskedelmi Középiskolában pedig 105 tanuló. Ez összesen 292 adatközlőt jelent. A középiskolások más nyelvi környezetbe kerülve több tapasztalattal rendelkeznek, mint fiatalabb társaik, ezért esett választásunk erre a korosztályra.

A nyelvjárások hatása a köznyelvre

A természetes élő nyelvek, illetve nyelvváltozatok alapvető sajátossága, hogy változnak. Az irodalmi nyelv alakulása folyamán a nyelvjárásoknak nagy hatása volt a köznyelvre (Kiss 2001, 45), és még napjainkban is hatással vannak. Ilyen

hatás lehet az ikes igeragozás eltűnése, valamint a dunántúli nyelvjárásokban használatos hosszú magánhangzók rövidülése a köznyelvben (Szabó 1991).

Az általunk gyűjtött anyagban is felbukkan egy nyelvjárási szó, a *bubukál*, mely nyelvjárási forma ugyan, de egyre gyakrabban használja a diáknyelv is 'alszik', tehát eredeti, azaz nyelvjárási jelentésében. Nagyon jó példa ez arra, hogy a nyelvjárások is hatnak más nyelvváltozatokra, ebben az esetben a diáknyelvre.

Szegedi és zentai nyelvjárási szavak különbségei

Az adatközlőket megkértük, hogy írjanak olyan nyelvjárási szavakat, melyeket a nyelvjárásban beszélő ismerőseiktől hallanak. Tény, hogy számos különbség figyelhető meg a két város középiskolásainak válaszaiban, hiszen más-más nyelvjárási régióról van szó.

Szeged	Zenta	köznyelvi alak, jelentés
telázsi	stelázsi	'polcos állvány'
eccajg	ekcájg	'evőeszköz, evőeszközkészlet'
törökbúza, kakas, tengeri		'kukorica'
bút	bót	'bolt'
könyér	kinyér	'kenyér'
mörre	möre	'merre'
mögyök	mék	'megyek'
mögy	mén	'megy'

Egy Szegeden tanuló adatközlő a borbély szót is nyelvjárásinak tartja. Ennek oka valószínűleg a mesterség eltűnésével van kapcsolatban. A Zentán megkérdezettek körében találkozhattunk a szleng, a cset nyelvének nyelvjárással történő azonosításával. Egy diák ugyanis úgy véli, a vok 'vagyok' és a naon 'nagyon' nyelvjárási formák, illetve az írott beszélt nyelv terjedése révén igen gyakran használt rövidítések is azok.

A nyelvjárás szépségének megítélésében jelentkező különbségek

A saját anyanyelvünkhöz, anyanyelvjárásunkhoz többnyire pozitívan viszonyulunk. Az attitűdkutatás lényegi kérdése a nyelvváltozat szépségének megíté-

lése, mely kétségtelenül befolyásolja a beszélők nyelvhasználatát. A megkérdezett középiskolások többsége úgy vélekedik, hogy szép, ha valaki nyelvjárásban beszél. A Zentán tanulók közül többen gondolják így. A két város adatközlőinek igen válaszaik között 17,12% különbség van.

A Szegeden gyűjtött anyagban a pozitív attitűdöt tükrözik az ehhez hasonló válaszok: „*az nagyon szép dolog [nyelvjárásban beszélni], és különleges*”, valamint „*sokkal színesebbé teszi a nyelvet*”. A rejtett presztízs meglétéről tanúskodik a következő vélemény: „*kellemes hallgatni, nagyon aranyos!*”. Negatív attitűddel is találkozhatunk: „*olyan csúnyán mondja a szavakat*”, más vélemény szerint: „*alig lehet érteni, parasztos*”. Sőt, ellentmondás is megfigyelhető egy válaszon belül: „*idegesítő, aranyos*”. Van olyan középiskolás, aki szerint nem szép, „*csak azért, mert ha valaki ma már nyelvjárásban beszél, mindig degradálják*”. Egy adatközlő egyszerűen azért nem tartja szépnek a nyelvjárást, mert „*a köznyelv megszokott*”, vagy mert [a nyelvjárás] „*az régies*”. Köztudott, hogy a magyar nyelvjárások között nincs nagyfokú különbség, mely a megértést akadályozná, mégis akadt olyan középiskolás, aki szerint „*nem mindig érthető meg*”. A nyelvjárások informális-familiáris szférába való visszaszorulásáról tanúskodik az a válasz, mely szerint „*bizonyos helyzetekben nem illik*” [nyelvjárásban beszélni].

A zentai adatközlők válaszaiban szintén jelen van a pozitív attitűd, ezt támasztja alá a következő válasz is: „*a nyelvjárás színesíti a magyar nyelvet*”. A rejtett presztízs is működik: „*barátságosabb*”. A közömbös viszonyulás „a lehető legveszélyesebb attitűdtípus, hátrányosabb mindegyik más típusnál, hiszen az egyén olyannyira nem érzi magáénak a témát, hogy nem hajlandó vele foglalkozni” (Rajslí 2003). A vizsgált anyagban erre is van példa: „*kicsit fura, de el lehet viselni*”. Egyértelműen negatív attitűdről tanúskodnak a következő válaszok: „*ha magyarul beszélünk, akkor beszéljünk szépen, ne »parasztos« szavakat használjunk*”, valamint: „*Az régen volt szép, ma már vicces, csúnya*”. Találkozhatunk elfogadó magatartással is: „*nem mindenki egyformán beszél, és ezért nem kell elítélni az embert*”. Szintén az elfogadás jellemzi a következő választ: „*érdekesnek vélem, és nem csak az irodalmi nyelv lehet szép*”. A zentai adatközlők egy része érthetetlennek tartja a nyelvjárásokat. Ők a következőképpen vélekednek: „*nem annyira [szép], mivel egyes személyek nem érthetik meg*”, de olyan középiskolás is akadt, aki ennek az ellenkezőjét állítja: [szép] „*mert meg lehet érteni*”. Az anyaországi és a kisebbségi középiskolások nagyobb csoportja egyaránt „*vicces*”-nek tartja a nyelvjárási beszédet, olyan nyelvváltozatnak, melyen „*lehet nevetni*”.

A zentai tanulók 81,55%-a úgy véli, hogy jó dolog, ha valaki ismer egy nyelvjárást is a köznyelven kívül, míg a szegedi tanulók 68,68%-a gondolja így. A kérdés nyílt típusú részében lehetőségük volt a középiskolásoknak bővebben is kifejezni véleményüket.

Az anyaországi középiskolások körében a pozitív attitűd ennél a kérdésnél is megjelenik: „*a saját nyelvét tudja többféleképpen*”, de találkozhatunk negatívvval is: „*felesleges lenne még olyan nyelvjárást is megtanulni, ami nem teszi széppé a nyelvet, ahogyan beszélünk*”. A nyelvjárás idegen nyelvvé való azonosítása is megjelenik: „*más országokban is tud beszélni azon a nyelven*”. Nem meglepő az a nézet, miszerint „*a mai világban a fiatalok csak a köznyelvet ismerik*”. Akadnak olyan szegedi középiskolások is, akiknek a magyar dialektusokhoz való viszonyulása semleges. Ezt tükrözi a következő válasz: „*azzal nem veszt, ha tud*”. De olyan vélekedés is előfordul, mely szerint a [nyelvjárás] „*az egy érdekesség is, néha még vicces is*”. Ehhez hasonló vélemény: „*tudja vele szórakoztatni a többieket*”.

Valószínűleg nem elméleti tudás jelenik meg azoknak a zentai tanulóknak a válaszaiban, akik úgy vélik, hogy a nyelvjárások ismerete azért jó dolog, mert a nyelvjárásban beszélőnek „*gazdagabb a szókincse*”, valamint „*sokkal könnyebben egy hullámhosszra jutunk*”, hanem sokkal inkább a mindennapokban, valamilyen tapasztalat kapcsán figyeltek fel erre. A kisebbségben élő középiskolások egy része is úgy gondolja, hogy „*régen így beszéltek, és hozzá vannak szokva*”. A negatív attitűd a zentai diákoknál is megjelenik. Többen vélik, hogy a nyelvjárás ismerete „*főösleges*”, és hogy „*akik nyelvjárásban beszélnek, azok nem beszélnek rendesen*”. A nyelvjárások rejtett presztízse is megjelenik: „*aranyos*”. Egy nyelvjárás ismerete előnyt is jelenthet, hiszen egy nyelvjárásban beszélő közösségben elfogadóbbak a tagok, ha nem a köznyelvet választjuk, azaz a nyelvjárású beszélő „*könnyebben be tud illeszkedni*”. Magyar nyelvterületen a dialektusok stigmatizáltságát erősíti az a vélemény, hogy azért nem jó dolog nyelvjárásban beszélni, mert [a nyelvjárású beszélőt] „*elítélik ezért*”. Ismét találkozhatunk egy olyan nézettel, mely szerint a nyelvjárásban beszélőt „*a körülötte lévő emberek nem mindig értik*”. De olyan adatközlő is volt, aki szerint „*a kettő keveredni fog egymással*”.

Bár mindkét város adatközlőinek többsége úgy véli, hogy valamilyen nyelvjárás ismerete kommunikációs többletet jelent, Zentán jóval többen gondolják, hogy jó dolog ismerni nyelvjárást is a köznyelv mellett.

A legtöbb esetben a tanulóknak a hétköznapi életből vannak tapasztalataik a nyelvjárásokról. Az ismeretek, az elméleti tudás hiánya jelentősen hozzájárul a

negatív nyelvi attitűd kialakulásához. A kérdőívben lehetőségük volt az adatközlőknek leírni, hogy milyen ismeretekkel rendelkeznek a magyar dialektusokról.

Szeged vonatkozásában a legtöbb középiskolás a magánhangzóbeli eltéréseket emelte ki a magyar nyelvjárások jellegzetességeként: „*Sok féle van, van ahol ö-vel, van ahol e-vel és van ahol á-val mondanak bizonyos szavakat.*” Mindössze egy válasz tükröz elméleti ismereteket: [a magyar nyelvterület] „*A mai álláspont szerint 10 nyelvjárási régióra oszlik.*”

A zentai tanulók többsége azt a tényt említi a magyar nyelvjárások kapcsán, hogy több fajtájuk létezik: „*Nagyon változatos, minden tájegységnek más-más a nyelvjárása.*” Egy zentai adatközlőnk a nyelvjárásokat a népmesékkel azonosítja: „*Szájról szájra terjedt, történeteket meséltek el...*” A következő hozzáállás csupán elvétve fordul elő: „*Minden területnek megvan a maga nyelvjárása. Minden magyarulta terület egy nyelvet beszél, csak különböző módon.*” A negatív attitűd a dialektusok ismerete kapcsán is megjelenik: „*Régen úgymond népszerű volt, mert mindenki úgy beszélt. Ma már sokan inkább cikinek gondolják.*”

A következő kérdésben arra is lehetőséget kaptak a középiskolások, hogy elmondják véleményüket lakóhelyük nyelvjárásáról. A szegedi adatközlők legnagyobb része (15,38%) a közösségvállalást tartja fontosnak: „*Szép, mert szerintem összetart és bizalmat sugároz.*” A szegedi adatközlők egy része úgy véli, hogy lakhelyének nyelvjárása megegyezik a köznyelvvvel. A negatív attitűd ismét megjelenik: „*Egyszerű, kis »paraszti« beszéd*”, ahogyan a közömbös viszonyulás is: „*Kicsit furcsa, de az ő dolguk, hogy mennyire ápolják a nyelvet.*”

A zentai diákok jelentős hányada (41,03%) véli úgy, hogy lakhelyének nyelvjárása nem tér el a köznyelvtől, illetve hogy ott „*helyesen beszélnek*”. A könnyebb megértést hangsúlyozta a tanulók 12,82%-a, például: „*Nekem tetszik, mivel mi úgy tudjuk megérteni egymást, ez már nálunk egy hagyomány.*” A negatív viszonyulás a vizsgált kisebbségi tanulók körében is jelen van: „*Szépíthetnének rajta*”, és a közömbösség is megtalálható: „*Nem nagyon foglalkozok vele.*”

A nyelvjárások jövőjéről

A nyelvjárások fölött már nem először kongatják meg a vészharangot. „Tény az is, hogy a nyelvjárások a magyar nyelvterületen is visszaszorulóban vannak mind a nyelvjárási beszélők számát (ez a magyarság biológiai fogyásának egyik következménye), mind felhasználási területüket, mind pedig nyelvjárási saját-

tosságaik használati gyakoriságát tekintve” (Kiss 2008). Ez azonban nem azt jelenti, hogy a nyelvjárások kihalásával kellene számolnunk.

„[A] magyarországiak jóval nagyobb arányban vélik azt, hogy eltűnnek a nyelvjárások, mint a kisebbségi magyar hallgatók. Ennek egyik, sőt fő oka abban van, hogy az ő anyanyelvi környezetükben a nyelvjárási használat jóval gyakoribb és kiterjedtebb, mint Magyarországon” – írja Kiss Jenő (Kiss 2008). Ezt igazolják a zentai tanulók válaszai arra a kérdésre, hogy *Szerintük megmarad-e lakhelyük nyelvjárása?* A szegedi középiskolások 67,38%-a gondolja, hogy lakóhelyükön a jövőben is nyelvjárásban fognak beszélni, Zentán pedig 74,29%-uk. Szintén a kisebbségi tanulók vélik nagyobb százalékban, hogy fontos a nyelvjárások megmaradása. A szegedi tanulók 68,98%-a gondolja így, a zentai adatközlőknek viszont 84,76%-a.

Jelentős különbség tapasztalható a kérdőív utolsó kérdésénél, melyben a nyelvjárások továbbörökítéséről érdeklődtünk. Szegeden a diákok 71,35%-a nem hagyományozná a fiatalabb generációkra nyelvjárását, míg Zentán ez az arány 54,64%. Ennél is nagyobb a különbség, ha a kérdést nemek szerint vizsgáljuk.

A teljes nemenkénti mintát figyelembe véve a Szegeden tanuló lányok állítják legnagyobb számban (78,50%), hogy nem fogják továbbörökíteni nyelvjárásukat. Ez azért nem biztató a nyelvjárások fennmaradása szempontjából, mert a XXI. század társadalmában továbbra is a nők, az anyukák töltenek több időt gyermekükkel, ami értelemszerűen kihat a gyermek beszédére. A szegedi középiskolás fiúk vélekedtek a szegedi lányokhoz hasonlóan (66,67%). A zentai lányok kevesebben gondolják, hogy nem beszélnének nyelvjárásban gyermekükkel, illetve unokájukkal. A legkevesebben a zentai fiúk közül vallják ezt a nézetet, 36,36%-uk, tehát a nemenkénti válaszokat tekintve a Zentán megkérdezett fiúk vallják legnagyobb számban, hogy szeretnék továbbörökíteni nyelvjárásukat.

Összegzés

A fiatalok nyelvhasználatát nagymértékben befolyásolja az iskola nyelve (Sándor 2000), ezért a pedagógus felkészültségén és ismeretein is múlik, hogy a kettősnyelvűvé nevelés megvalósul-e a gyakorlatban. „A cél [...] a tanulók nyelvi és kommunikációs kompetenciájának a bővítése, erősítése, kiteljesítése, a nyelvjárás bizonyos helyzetekben való, szégyenérzet nélküli használatának a támogatása, mindezzel pedig tanítványaink anyanyelvi teljesítőképességének a növelése, illetőleg nyelvi otthonosságérzetének, egészséges önbizalmának a biztosítása” (Kiss 2002, 266).

Láthattuk, hogy a szegedi és a zentai tanulók válaszaiban vannak ugyan különbségek, olykor nem is kis különbségek tapasztalhatók, de lényegében egyik csoport nyelvjárási attitűdje sem pozitívabb a másiknál. Nem szabad azonban elfelednünk, hogy ezekből az eredményekből nem általánosíthatunk, hiszen a magyar nyelvű közösség csupán egy nagyon szűk csoportjának nyelvjárási attitűdjét mértük föl. Ahhoz, hogy teljesebb képet kaphassunk a nyelvjárások megítéléséről, az anyaországban és a kisebbség körében egyaránt, rendszeres, átfogó vizsgálatokra lenne szükség.

Irodalom

- Borbély Anna. 2006. *Nyelvi attitűdök és nyelvcseré. Összehasonlító elemzések hat két-nyelvű magyarországi kisebbségi közösségben.* <http://www.nytud.hu/program/absz/borbely061219.pdf> (2014. nov. 3.)
- Kiss Jenő. 2001. *Magyar dialektológia.* Budapest: Osiris Kiadó.
- Kiss Jenő. 2002. A nyelvjárások és az anyanyelvi nevelés. *Magyar Nyelvőr* 126 (3): 263–268.
- Kiss Jenő. 2008. Hogyan vélekedünk a nyelvjárások jövőjéről? <http://szgye.vmmi.org/kissjeno2008.htm> (2014. ápr. 5.)
- Kovács Rácz Eleonóra. 2013. *Nyelvjárási attitűdök.* Újvidék: Sajnos Kiadó.
- Rajšli Ilona. 2003. Nyelvi attitűdvizsgálatok a vajdasági fiatalok körében. In *Kisebbségi létjelenségek.* http://www.mtt.org.rs/publikaciok/mtt_konyvsorozatok/07_Kisebbségi_Letjelensegek.pdf (2015. okt. 13.)
- Sándor Anna. 2000. *Anyanyelvhasználat és kétnyelvűség egy kisebbségi magyar beszélőközösségben, Kolonban.* Pozsony: Kalligram Kiadó.
- Sándor Anna. 2001. A nyelvi attitűd kisebbségben. *Magyar Nyelv* 97 (1): 87–95.
- Szabó Géza. 1991. Nyelvjárástani alapkérdések. *Magyar nyelvjárások.* 7–37. Budapest: Tankönyvkiadó.

SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ATTITUDE TO DIALECTS FROM BOTH SIDES OF THE BORDER

It is well-known that dialects are stigmatized in Hungarian speaking areas, but even though dialects are getting suppressed, the majority still speaks in a dialect. People's attitude to dialects is extremely important in the Vajdaság (Province of Vojvodina), because the loss of the dialect would mean losing the language itself. It is proven, that a positive language attitude is vital in preserving a minority language. This paper analyses Hungarian speaking secondary school students' – aged 15-18 – attitude to dialects

from the Vajdaság and Hungary. The data elicited with questionnaires is analysed with consideration to their gender, age and their parents' level of education. Furthermore, open questions allow for a deeper look into their views on issues of dialect. The aim of this paper is to compare secondary school students' attitude to dialect from Vajdaság with the students from Hungary and to survey their knowledge of Hungarian dialects.

Keywords: attitude to dialect, dialect, secondary school students

STAV SREDNJOŠKOLACA PREMA DIJALEKTIMA U ZEMLJI MATICI I U RASEJANJU

Opšte je poznato da je na mađarskom govornom području karakteristična stigmatizacija dijalekata, mada se, uprkos njihovom potiskivanju, većina govornika i danas služi narečjima. U Vojvodini je izuzetno važno pitanje odnosa prema dijalektima budući da bi gubitak dijalekta bio jednak gubitku jezika. Neosporna je i dokazana činjenica da pozitivan stav ima ključnu ulogu u očuvanju manjinskog jezika. Rad se bavi istraživanjem stava srednjoškolaca uzrasta 15–18 godina prema dijalektima u zemlji matici i u rasejanju. Odgovori su prikupljeni putem upitnika i obrađeni su iz više aspekata. Uzeti su u obzir pol i starost ispitanika, kao i stepen obrazovanja njihovih roditelja. Uz to, zahvaljujući pitanjima otvorenog tipa, stiče se uvid u stanovište srednjoškolaca o dijalektima u Mađarskoj i Srbiji. Cilj ovog rada je da se uporede stavovi prema dijalektima srednjoškolaca u Mađarskoj, kao i mađarske nacionalne manjine u Srbiji, te da se proceni njihovo poznavanje mađarskih dijalekata.

Ključne reči: jezički stav, dijalekt, srednjoškolci